

Виступ

завідувача сектору екологічної та техногенної безпеки відділу енергетичної, транспортно-комунікаційної, екологічної та техногенної безпеки Національного інституту стратегічних досліджень О.Насвіта на парламентських слуханнях «Про зняття з експлуатації Чорнобильської АЕС, об'єкт «Укриття» та перспективи розвитку зони відчуження» 4 березня 2015 р.

Шановна головуєча, шановні пані та панове!

Після великих аварій і катастроф міжнародна спільнота вивчає їх причини і наслідки й впроваджує висновки в рекомендації та стандарти з безпеки. Після Чорнобильської катастрофи був зроблений висновок: якщо ви вводите обмеження, чи створюєте території, на яких вводяться обмеження, то одночасно **визначайте умови і критерії за якими ці обмеження зніматимуться і території повертатимуться до нормального життя.**

Для територій за межами зони відчуження був створений такий собі протез механізму перегляду меж зон, неробочий, але формально існуючий. Але про перегляд меж зони відчуження чи виділення в ній якихось ще зон ніхто не думав. А питання не суто теоретичне, бо сьогодні за радіологічними показниками більша частина зони відчуження придатна для проживання без обмежень щодо видів і способів діяльності. Так, там зруйнована інфраструктура і ми не закликаємо негайно повернути всі ці території, але **пропонуємо розглядати повернення південної частини зони до річки Уж.** При цьому південна межа зони матиме природний фізичний бар'єр.

Водночас, на певну частину території зони відчуження населення з міркувань безпеки не можна повертати ні сьогодні, ні завтра, ні через 100 років, ні через 1000 – там високі рівні трансуранових радіонуклідів. Ми пропонуємо обґрунтувати функціональне зонування зони відчуження, виділити території, на які населення ніколи не буде повертатися, створити на них **зону спеціального промислового використання і закріпити це в законі.** Це дасть можливість **більш ефективно використовувати ці території в інтересах всієї країни.** Розвивати інфраструктуру поводження з радіоактивними відходами і відпрацьованим ядерним паливом.

Вже кілька років йде мова про створення на території зони відчуження заповідних територій. Потрібно обирати такі **форми заповідання, які б не обмежували можливість проведення заходів із забезпечення безпеки персоналу в зоні та населення за її межами,** запобігання винесенню радіонуклідів, здійсненню лісовпорядних, протипожежних, меліоративних заходів. Водночас, **необхідно впроваджувати принцип радіологічної оптимізації у діяльність з підтримання бар'єрних функцій зони відчуження.** Слід проаналізувати, що справді необхідно робити, а без чого можна і обійтися.

Сьогодні **прийшов час змінити або вилучити статтю 11 Закону «Про правовий режим території...».** Вона звучить так: **«Вся наукова інформація та результати наукових досліджень, які одержані в зонах радіоактивного забруднення, є надбанням України і можуть бути використані тільки з дозволу Кабінету Міністрів України».** Тут сьогодні говорили про біосферний заповідник, міжнародне співробітництво з екологічних питань. Поки є стаття, співробітництва не буде. Механізм її реалізації не створений, але у 2012-2013 роках з посиланням на неї українським дослідникам, які працювали з іноземними інститутами в зоні відчуження, видали попередження про порушення закону. Вони змушені були розірвати контракти з західними інститутами. Із зони видавили всіх іноземних вчених, які вкладали гроші у розвиток досліджень в цій зоні. Вони пішли не далеко, сьогодні вони працюють з білорусами у їх зоні, а Україна втратила важливі напрями досліджень. Сьогодні ця стаття не потрібна – у цьому правовому полі працюють інші профільні закони – Закон «Про інформацію», Закон «Про науково-технічну інформацію», Закон «Про державну таємницю».

Дякую за увагу.